

Ústavy Republiky Výklad

JAKUB MICHÁLEK
jmichalek@seznam.cz
<http://jmi.czweb.org>

20. dubna 2009

1 Ústavní soud

Teorie práva dělí výklad na dva typy: 1) *interpretatio iuris* zjišťuje význam výrazových prostředků pramene práva a přidává se k ní adjektivum heteronomní, protože při ní běží o zjišťování cizího názoru; 2) *explicatio iuris* se snaží vysvětlit nejasnosti ve zjištěných normách, čehož dosahuje dalšími způsoby výkladu; promítá se do něj vlastní názor, a proto se mu říká autonomní.

Ústavní soud reflektuje dělení výkladu ve dvojdmosti sboru a rady. Obě části soudu rozhodují o všech věcech v plénu, aby se zaručila dokonalá jednota judikatury (která nebyla kvůli rozhodování v senátech dříve možná). Dokonalá jednota nevylučuje ovšem odlišná stanoviska soudců; tím se naopak zaručí průhlednost a důvěryhodnost rozhodnutí. Rozhodnutí se přijímají většinou pěti hlasů ze sedmi.

Sbor rozhoduje přísně podle významu textu, z něhož dovozuje pouze logickýmí argumenty své závěry. Protože každý právní řád z logiky vychází, takže ta tvoří jeho nedílnou součást, konstatuje sbor ústavního soudu pouze právní stav. Při svém rozhodování vychází pouze z ústavy a judikatury rady ústavního soudu. Usnesení sboru má účinky deklaratorní, tedy například podle ústavy řádně vydaný zákon označený usnesením sboru za neslučitelný s ústavou pozbývá ve vyjmenovaných ustanovení platnosti, protože moc ústavodárná náleží pouze lidu a nikoliv jeho zástupci. Vůle lidu se projevuje nikoliv nahodilou většinou ve sněmovně, ale způsobem předepsaným ústavou. Svrchovaný lid ustanovil ústavu a svrchovaná ústava ustanovila lid. Usnesením sboru se normy zákona, které jsou v rozporu s ústavou, prohlašují za nicotné a právní akty, které by se jich dovolávaly, za neplatné. Tím se naplňují znaky demokratického právního státu; pokud by zákonodárce ku příkladu zcela rezignoval na úpravu trestního práva, prohlásí sbor takové ustanovení za neslučitelné s demokratickým právním státem, v němž podstatné záležitosti nepodléhají libovůli, ale právu.

Rada rozhoduje o věcech, které sbor neodmítl jako zjevně neopodstatněné nebo jimž aspoň z části nevyhověl. Rozhoduje na základě systematického, historického, teleologického a při porovnání s i komparativního výkladu ústavy. Normy neslučitelné s ústavou prohlásí za neplatné od okamžiku, který účelně stanoví tak, aby zákonodárce mohl zrušené nahradit. Rada tedy rozhoduje konstitutivně – vytváří novou právní situaci. Veškerou judikaturu (i s odlišnými

stanovisky) rady a rozhodnutí o zrušení zákonů obsahuje Sběrka rozhodnutí ústavního soudu. Rozhodnutí o zrušení zákonů se také uveřejňují ve sbírce zákonů.

Členy sboru ústavního soudu jmenuje bez odkladu prezident republiky z řad rady ústavního soudu, nejvyššího soudu a nejvyššího správního soudu, pokud se uvolní místo. Funkční období člena sboru ústavního soudu, jehož současné volební období začalo nejdříve, pokud ovšem jiný soudce neodešel v daném roce jiným způsobem. Sbor vybere ze sebe nejzkušenější členy, které jmenuje usnesením do rady, kdykoliv se v ní uvolní místo. Funkce zaniká rezignací, odsouzením za trestný čin, úmrtím a v případě sboru uplynutím volebního období.

Spor v ústavním soudu začíná tehdy, usnese-li se jedna část ústavního soudu, že druhá komora překročila svojí ústavou vymezenou působnost (sbor rozhodl jinak než přísně logicky nebo rada rozhodla v rozporu s logikou). Komory se musí neprodleně sejít a spor vyřešit s účastí prezidenta republiky; nerozhodnou-li se obě komory, že příčina sporu se objasnila a jeho opakování se předešlo, vyhlásí prezident všelidové hlasování, v němž se otázka, kterou komoru má rozpustit.

Kontrola mezinárodních smluv probíhá jednak předběžně u sboru (o tu může požádat ústavní orgán), resp. následně u rady (kde se o ní rozhoduje stejně jako o zákonu).